

Rakkaus on uskontoa Leszek Madzikille

Nukketeatteritaide kulkee keski-Euroopassa aivan toisin taiteellisin kierrosluvuin kuin Suomessa. Sen ainakin on todistanut Vaasan Kesä, joka nyt järjestettiin kansainvälisenä kolmannen kerran.

Puolasta, Hollannista, Ranskasta on tänne tullut taiteilijoita, jotka ovat kehittäneet taidetta uuteen vapaasti mielikuvitusta sovelta-vaan suuntaan. Lublinin katoisen yliopiston yhteydessä toimiva puolalainen Scena Plastycznan on intensiivinen esimerkki eri taiteiden leikkauksipisteessä kohtaavasta syvästä ilmaisusta.

Kun Leszek Madzik — Scena Plastycznan luoja ja ohjaaja — näki Vaasan kaupunkiteatterin pohjapinnallisen hään tajusi heti ettei sinne voida tuoda Koostus-nimistä esitystä. Niinpä puolalaiset loivat erään varhaisemman työnsä, Herbariumin. Sekin jouduttiin esittämään yhteiskouluil-la.

Mutta mikään ei käynyt niinpäin kuin olisi luultu. Katsojat istutettiin näyttämölle. Eikä heitä kovin montaa kymmeniä sinne mahtunut. Mutta harvat väkөөhdöt saivat seurata koko juhlanajan syvyydellä eteenä levitetyssä ilmestellyssä mystistä taidetta. Lyhyedossaan, tunkimättömyydessään ja syvyydessään uskomattoman vetovoimaisia.

Esitys loppui yhä nopeasti kuin alkamattain, yleisön sitä edetä tajumattia. Ihmiset jäivät useiksi minuuteiksi paikalleen odottamaan. Mutta mitään julkoo ei tullut. Näläennuotokset repäivät vain heilahtelivat hiljaa ilmassa. Hiljaiseen lähti ajatus toistamaan näkemänsä.

Suoralta käditeltä sitä ei nimittäisi nukketeatteriksi. Pikemminkin se on tällais vapaina muotoiltava tapahtuma, nukkien, pupujen ja yhden miehen näytellyn avulla rakennettu, jota tunnetaan erilaisin nimiksi, erotiikka, odotusta, petty-myksi. Pohjimmiltaan kuviona sinä on rakkauskokemus.

Maalaus- ja veistotaiteen tuntekset sopivat sanattomaan esitykseen parhaiten.

Kollaasit täydentyi, petty-myksen prosessi etenee kun kättösa rokkuvat räpykät kie-rähtivät auki riikein räjähdys-ken sielustansa. Niistä rakentuu ryhmä naisehämöriä säkiki-kangasreppua, toinen toistaan vain vähän eroavin.

Ja se olava, oikea peittyi jon-kekin kuvien taakse.

Sanokoon ohjaaja vain, ettei tee väkänöistä taidetta, mutta kaikessa taidellaan on näkyvissä idea ja sen toteuttamisen väli-nen rituaali: tavoittamaton unelma ja sen yhä väljähtyväm-mät maalliset toisinnat. Rak-kaukselämyksi, joka naimattaitaan kiinnittämysteemien.

Jollain samoja piirteitä Her-

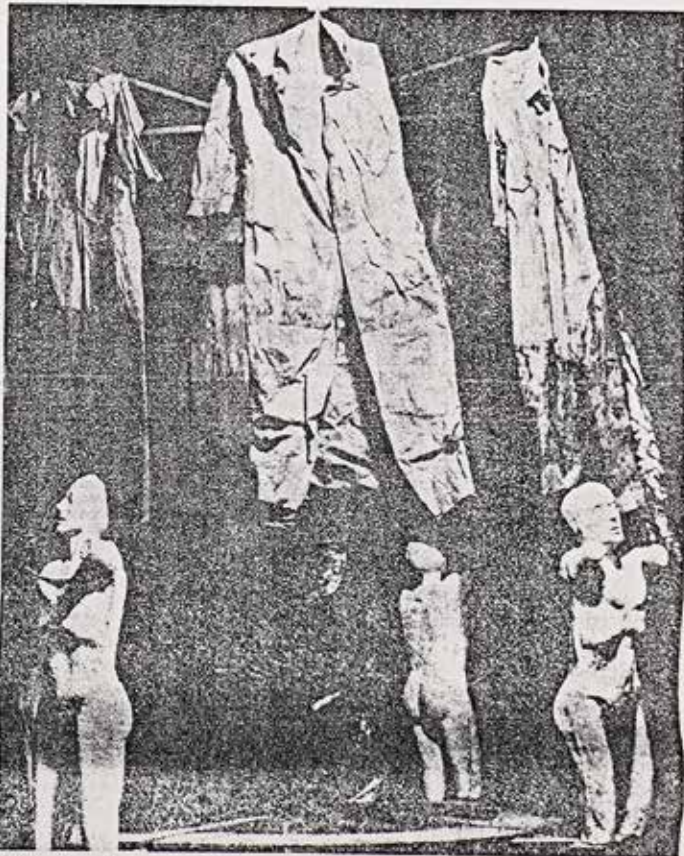
bariumissa on kuin Tadeusz Kantorin taidessa. Niitä ovat mystikka, monikerroksi-suus, yksikin häppymisen ja su-lautumisen ihmisen ideaan, nä-kemyksen ja elämyksen tavoin syvyys. Mitään ei seletetä, kuvat sisältävät itsessään jo kaiken, ne täytyy vain kehii siellä esiin. Mutta Kantorin Wielopoles-sa oli tunnistettava sosiaalinen perusyksikkö, perhe, jonka pohjalta yleistys kasvoi. Madzi-killä on lähtökohdina voimakas inhimillinen elämä, joka laaje-nee. Mutta kaikki on kuitenkin fyysisesti läsnäoleva tapahtu-maa, kokonaiselämästä, jolle merkillinen, ekspressiivinen musiikki antaa voimaa.

Jollain etäisellä tavalla esitys tuo mieleen katoisen messun. Ehkä sinä, että valkeat, koh-taavat hilat seuraavat toinen toistaan perspektiivisessä jalku-mona miekuis kirkossa ja kausipona, kaikkein pyhim-mässä välillä aina välillä esiin kuva oikeasta naisesta, elävästä ihmisestä, kädet sidottuina pään päälle kuin jossain naim-martyrin kidutuskohtaustaes-sä.

Tapahtuma kuvaa omalla mystisellä tavallaan rakkautta tai rakastumista, mutta selittä-mättömän ulottuvuutensa se san juuri sitä, että assosiaatio uskonnon mysteerin on niin suuri. Mies, valkeisiin puettu ja kussuon, kohtaa aikansa va-poan kensettyään naisen, nu-ken, ja yhyty häneen maan to-mussa. Tuo nukke jää koko esi-tyksen ajaksi maahan maka-maan, kuin muistokuva varhais-esta elämäksestä.

Myyhemmin miestä kohti va-eltaa neljän kotumelle kohote-tun nukkemaisen ryhmä väreis-sään kylmän valkoisina. Kau-kaa he ovat kaunisteikasoo, mutn kun he tulevat lähem-mäksi näyttävät heidän kasvo-nsi vanhoilta ja kuolevilta. Mies lähestyy heitä, mutta heidän kohdistuun köytyksi vain rau-taromaa ja sahanpurua.

Oikea, elävä, tavoittamaton nainen välillä tulenheikkuis-na näkyvyn...

Lublinin Scena Plastycznan esityksestä.